

Kirkeår og perikoper i evangelie-listen fra Würzburg

Evangelie-listen fra Würzburg afspejler kirkeår og evangelieperikoper i byen Rom i midten af 600-tallet. Det er det ældste bevarede forlæg for de evangelieperikoper, som fortsat bruges i første tekstrække i Den Danske Folkekirkens alterbog. Listen indeholder en angivelse af kirkeårets søndage og andre helligdage, herunder mange hverdage og helgendage. I mange tilfælde er der også en angivelse af den stationskirke, som blev brugt til den pågældende gudstjeneste. Derefter følger en angivelse af, hvilken evangelieperikope der blev brugt. Men evangelieteksten som sådan er ikke anført, den har skullet findes et andet sted.

Manuskript: Würzburg, Universitätsbibliothek, cod. M.p.th.f.62.

Udgivet af G. Morin: Liturgie et basiliques de Rome au milieu du VIIe siècle d'après les listes d'évangiles de Würzburg, i: Revue Bénédictine 28 (Maredsous 1911), s. 296-330.

Håndskriftet er også anvendt i Theodor Klauser: Das römische Capitulare Evangeliorum. Texte und Untersuchungen zu seiner ältesten Geschichte (Liturgiewissenschaftliche Quellen und Forschungen, Heft 2), Münster Westfalen 1935. Her indgår håndskriftet i den ældste gruppe, som Klauser kalder Typus II.

Efterfølgende liste er en summarisk oversigt over evangelie-listen fra Würzburg.

I første spalte anføres det nummer, som anvendes i Klausers udgave af den ældste type (Pii). Nummeret findes ikke i selve håndskriftet og heller ikke i Morins udgave.

I anden spalte findes listens navn på pågældende dag i kirkeåret. Her har jeg fulgt håndskriftet ganske nøje. Det er de latinske navne der er anført, og forkortelserne er ikke opløst. *Ebdomada* (*ebd.*) betyder uge og angiver søn-

dage i forhold til kirkeårets ankerpunkter: Herrens fødsel, teofani (helligtrekonger), påske og tre helgendage i sidste halvår. *Feria* (*fer.*) betyder hverdag. Fx er *Feria III* onsdag og *Feria VI* fredag i pågældende uge. Hvor der forekommer datoangivelser, er de erstattet i skarp parentes af en moderne datoangivelse. Og ved de datofaste helligdage er der i et vist omfang tilføjet datoer i skarp parentes. Jeg har på listen ikke medtaget angivelserne af pågældende stationskirke.

Tredje spalte angiver pågældende evangelieperikope angivet efter aktuel praksis med kapiteltal og verstal. I Würzburger-listen er der anført kapiteltal efter et ældre system, samt begyndelsesord og slutord.

I fjerde spalte er til sammenligning tilføjet kirkeårsnavne og evangelieperikoper fra den første danske alterbog, Peder Palladius' alterbog fra 1556. I gengivelser af søn- og helligdagens navne følger jeg alterbogen helt tæt. I alterbogen findes hele teksten til evangelielæsningen. Den har jeg her erstattet af en bibelhenvisning med kapitel- og verstal. Det kan umiddelbart ses, at kirkeåret i evangelie-listen fra Würzburg er meget længere end kirkeåret i den danske alterbog, som kun har relativt få helligdage udover søndagene. Men ellers er der ret stor overensstemmelse.

Holger Villadsen, december 2019

INCIPIUNT KAP[ITULA] SCI. EVANGELI LEC[TIONUM]

<i>Nr.</i>	<i>Kirkeår</i>	<i>Perikope</i>	<i>Palladius 1556</i>
1	In natale domini [25. dec.]	Luk 2,1-14	Paa Christi Fødzels dag: Luk 2,1-14
2	Item	Luk 2,15-20	
3	Item	Joh 1,1-14	
4	In nat. sci. Stephani [26. dec.]	Mat 23,34-39	Paa S. Staffens dag: Mat 23,34-39
5	In nat. sci. Iohannis [27. dec.]	Joh 21,19-24	Paa S. Hans Euan. dag: Joh 21,19-24
6	In nat. Innocentium [28. dec.]	Mat 2,13-23	
7	In nat. sci. Silvestri [31. dec.]	Mat 24,42-47	
8	In octabas dni [1. jan.]	Luk 2,21-32	Paa Nyt Aars dag: Luk 2,21
9	In vigiliis de theophania	Mat 2,19-23	
10	In teophania [6. jan.]	Mat 2,1-12	Paa hellig tre Kongers dag: Mat 2,1-12
11	Dominica post teophania	Luk 2,42-52	Den I Søn. effter hel. tre K. Luk 2,42-52
12	[14. jan.:] Die nat. sci. Felicis in Pincis	Luk 10,16-20	
13	Feria IIII post teophania	Joh 1,29-34	
14	[16. jan.:] Die nat. sci. Marcelli	Mat 25,14-23	
15	Ebdomada II post teophania	Joh 2,1-11	Den II. Søn. effter hel. tre K.: Joh 2,1-11
16	Item post teophania	Luk 4,14-22	
17	Feria IIII	Mk 1,40-44	
18	Feria VI	Mk 6,1-5	
19	Feria VII	Luk 4,38-43	
20	[18. jan.:] Nat. scæ. Priscæ	Mat 13,44-52	
21	Ebdo. tertia die dom.	Mat 8,1-13	Den III. Søn. eff. hel. tre K.: Mat 8,1-13
22	Feria IIII	Mk 3,1-5	
23	Feria VI	Luk 5,12-15	
24	Feria VII	Mk 4,1-9	
25	[20. jan.:] Nat. sci. Sebastiani	Luk 6,17-23	
26	[20. jan.:] Nat. sci. Fabriani	Mat 24,42-47	
27	Ebdo. IIII post teophania die domini	Mat 8,23-27	Den IIII. Søn. eff. hel. tre K.: Mat 8,23-27

28	[21. jan.:] Nat. scæ. Agnæ de pas.	Mat 25,1-13	
29	Feria IIII	Mat 9,18-26	
30	Feria VI	Mk 4,24-34	
31	Feria VII	Luk 14,7-15	
32	Ebdoma. V die domi. po. theop.	Mat 13,24-30	Den V. Søn. eff. hel. tre K.: Mat 13,24-30
33	[22. jan.:] Nat. sci. Vincenti	Joh 12,24-26	
33a	Item alia	Mk 5,21-34	
34	[28. jan.:] Scæ. Agnæ de nat.	Mat 13,44-52	
35	Feria VI	Mk 5,1-19	
36	Feria VII	Luk 7,11-16	
37	Ebdomada VI post teophania die domi.	Mk 6,47-56	
38	Feria VI	Luk 7,36-47	
39	Feria VII	Mk 2,13-17	
40	Ebd. VII post theophania die dom.	Mat 12,9-15	
41	[5. febr.:] Nat. scæ. Agathæ	Mat 25,1-13	
42	Feria IIII	Mk 6,34-46	
43	Feria VI	Mat 14,15-21	
44	Ebd. VIII post theoph. die dom.	Luk 9,1-6	
45	Feria IIII	Mat 15,1-20	
46	[14. febr.:] Nt. sci. Valentini	Luk 9,23-27	
47	Fer. VI	Luk 8,22-39	
48	Fer. VII	Mk 7,24-30	
49	Ebd. VIII post theop. die dom.	Mat 22,2-14	
50	Ebd. X	Mat 15,21-28	
50a	[2. febr.:]	Luk 2,22-32	Paa Marie Renselsis dag: Luk 2,22-32
51	Die dominico	Mat 20,1-16	Den Søn. Septuagesima: Mat 20,1-16
52	In sexagesima	Luk 8,4-15	Den Søndag Sexagesima: Luk 8,4-15
53	In quinquagesima	Luk 18,31-43	Paa Fastelaffuens Søndag om Christi Daab: Mat 3,13-17
54	Fer. IIII	Mat 6,16-21	
55	Fer. VI	Mat 5,43-6,4	
56	In quadragi.	Mat 4,1-11	Den I. Søndag i faste: Mat 4,1-11

57	Fer. II	Mat 25,31-46	
58	Fer. III	Mat 21,10-17	
59	Men. primo [marts], fer. IIII [tamperdag]	Mat 12,38-50	
60	Fer. VI [tamperfredag]	Joh 5,1-15	
61	Fer. VII in XII lec. [tamperlørdag]	Mat 17,1-9	
62	Ebd. II die dominico vacat	[ingen]	Den II. Søndag i Faste: Mat 15,21-28
63	Fer. II	Joh 8,21-29	
64	Fer. III	Mat 23,1-12	
65	Fer. IIII	Mat 20,17-28	
66	Fer. VI	Mat 21,33-46	
67	Fer. VII	Luk 15,11-32	
68	Ebd. III die dom.	Luk 11,14-28	Den III. Søndag i faste: Luk 11,14-28
69	Fer. II	Luk 4,23-30	
70	Fer. III	Mat 18,15-22	
71	Fer. IIII	Mat 15,1-20	
72	Fer VI	Joh 4,6-42	
73	Fer. VII	Joh 8,1-11	
74	Ebd. IIII die dom.	Joh 6,1-14	Paa Medfast Søndag: Joh 6,1-15
75	Fer. II	Joh 2,13-25	
76	Fer. III	Joh 7,14-31	
77	Fer. IIII	Joh 9,1-38	
78	Fer. VI	Joh 11,1-45	
79	Fer. VII	Joh 8,12-20	
80	Ebd. V die dom.	Joh 8,46-59	Den Søn. effter Medfast.: Joh 8,46-59
			Marie Bebudelsis dag: Luk 1,26-38
81	Fer. II	Joh 7,32-39	
82	Fer. III	Joh 7,1-13	
83	Fer. IIII	Joh 10,22-38	
84	Fer. VI	Joh 11,47-54	
85	Ebd. VI die dom.	Mat 26,2-27,66	Paa Palmesøndag: Mat 21,1-9
86	Fer. II	Joh 12,1-36	
87	Fer. III	Joh 13,1-32	

88	Fer. IIII	Luk 22,1-23,53	
89	Fer. V ad Lateranis conficitur crisma	[ingen]	Paa Skær torsdag: Luk 22,14-20
90	Fer. VI	Joh 18,1-19,42	
91	In sabbato sco.	Mat 28,1-7	
92	Dominico paschæ	Mk 16,1-7	Paa Paaske dag: Mk 16,1-7
93	Fer. II	Luk 24,13-35	Anden Paaske dag: Luk 24,13-35
94	Fer. III	Luk 24,36-47	Tredie Paaske dag: Luk 24,36-48
95	Fer. IIII	Joh 21,1-14	
96	Fer. V	Joh 20,11-18	
97	Fer. VI	Mat 28,16-20	
98	Fer. VII	Joh 20,19-31	
99	Die dom. octabas paschæ	Joh 20,24-31	Den I. Søn. effter Paaske: Joh 20,19-31
100	{14. april:} Nt. scorum Tiburti Valeriani et Maximi	Joh 15,12-16	
101	In pascha anotina	Joh 3,1-15	
102	In lætania maiore {25. april}	Luk 11,5-13	Udi Bede dage: ¹ Luk 11,1-13
103	Fer. IIII	Joh 17,11-15	
104	Fer. VI	Joh 4,46-53	
105	{28. april:} Nt. sci. Vitalis	Joh 15,1-7	
106	Fer. VII	Joh 6,1-3	
107	Ebd. II post pascha	Joh 10,11-16	Den II. Søn. effter Paaske: Joh 10,11-16
108	{1. maj:} Nat. apostolorum Philippi et Iacobi	Joh 14,1-13	
109	{3. maj:} In nat. Alexandri et Eventi et Theodoli	Joh 15,17-25	
110	Fer. VI	Joh 12,44-50	
111	Ebd. III post pascha	Joh 16,16-22	Den III. Søn. effter Paaske: Joh 16,16-22
112	{10. maj:} Nat. sci. Gordiani	Mat 10,34-42	
113	{12. maj:} Nat. scorum. Neri et Achilei	Mat 19,3-11	

¹ I Palladius' alterbog anbragt efter 5. søndag efter påske og før Kristi himmelfarts dag.

114	In nat. sci. Panchrati [12. maj]	Joh 15,17-25	
115	Ebd. IIII post pascha	Joh 16,5-14	Den IIII. Søn. eff. Paaske: Joh 16,5-15
116	Ebd. V ante ascensa dni.	Joh 16,23-30	Den V. Søn. effter Paaske: Joh 16,23-28
118	[19. maj:] nt. Pudentianæ, Fer. IIII	Joh 3,22-29	
119	In vigiliis de ascensa	Joh 17,1-11	
120	Fer. V in ascensa dni.	Mk 16,14-20	Vor Herris Jhesu Christi Himmelfards dag: Mk 16,14-20
121	Ebd. VI die dom.	Joh 15,26-16,4	Den VI. Søn. efft. Paaske: Joh 15,26-16,4
122	Fer. IIII	Joh 15,7-11	
123	Fer. VII sabb. pentecosten	Joh 14,15-21	
124	Ebd. VII die dom. pentecosten	Joh 14,23-31	Paa Pintzedag: Joh 14,23-31
125	Fer. II	Joh 3,16-21	Paa Anden Pintzedag: Joh 3,16-21
126	Fer. III	Joh 10,1-10	Paa Tredie Pintzedag: Joh 10,1-10
127	Fer. IIII [tamperonsdag]	Joh 6,44-51	
128	Fer. VI [tamperfredag]	Luk 5,17-26	
129	Fer. VII, XII lect. [tamperlørdag]	Mat 20,29-34	
130	Item alia	Luk 6,36-42	
130a	[9. juni:] nt. scorum Primi et Feliciani	Joh 15,12-16	
130b	[12. juni:] Nt. sci. Basilides		
130c	Octabas de pentecosten	Joh 3,1-16	Hellige Trefoldighedz Søn.: Joh 3,1-15
131	[2. juni:] nt. scorum Marcelli et Petri	Luk 21,9-19	
132	Fer. IIII	Luk 9,12-17	
133	Fer. VI	Luk 15,1-10	
134	Fer. VII	Luk 8,41-48	
			Den I. Sønd. effter Trinit.: Luk 16,19-31
			Den II. Søn. effter Trinita.: Luk 14,16-21
			Den III. Søn. effter Trini.: Luk 15,1-10
135	[18. juni:] nt. scorum Marci et Marcelliani	Joh 15,12-16	

136	[19. juni:] nt. scorum Gerbassi Protassi	Mk 13,1-13	
137	[23. juni:] vigiliæ Ioh. Bap.	Luk 1,5-17	
138	[24. juni:] nt. sci. Ioh. Bap.	Luk 1,57-68	Paa S. Hans Bapt. dag: Luk 1,57-79
139	[26. juni:] nt. scorum Ioh. et Pauli	Luk 12,1-8	
			Den IIII. Søn. efft. Trinit.: Luk 6,36-42
			Paa Marie Besøgelsis dag: Luk 1,39-56
140	Ebd. II post pentecosten ante nt. apost.	Luk 5,1-11	Den V. Søn. effter Trin.: Luk 5,1-11
141	[28. juni:] vigiliæ apost. Petri et Pauli	Joh 21,15-19	
142	[29. juni:] nt. apost. Petri et Pauli	Mat 16,13-19	
143	[30. juni:]	Mat 19,27-29	
144	Ebd. II post nt. apost.	Mat 5,20-24	Den VI. Søn. effter Trin.: Mat 5,20-26
145	[2. juli:] nt. scorum Processi et Martiniani	Mat 24,3-13	
146	In octavas apost.	Mat 14,22-33	
147	Fer. IIII	Mk 10,17-21	
148	Fer. VI	Mk 8,11-26	
149	Ebd. III	Mk 8,1-9	Den VII. Søn. eff. Trinita.: Mk 8,1-9
150	[10. juli:] nt. fratrum Appia Salaria	Mat 5,1-12	
151	Prima missa		
152	secunda [missa]	Luk 11,33-36	
153	[10. juli]	Mat 12,46-50	
154	Fer. VI	Luk 9,37-42	
155	Fer. VII	Mat 19,16-21	
156	Ebd. IIII	Mat 7,15-21	Den VIII. Søn. effter Tri- ni.: Mat 7,15-20
157	[23. juli:] nt. Appolinaris	Luk 22,24-30	
158	Fer. IIII	Luk 8,27-39	
159	Fer. VI	Luk 16,19-31	
160	[29. juli:] nt. Felicis Simplici ...	Luk 12,35-40	
160a	[31. juli:] nt. scæ. Praxedis	Mat 13,44-52	
161	[30. juli:] nt. scorum Abdon et Sennae	Mat 24,4-13	
162	Item alia	Joh 15,12-25	

163	Ebd. V	Luk 16,1-9	Den IX. Søn. effter Trinitatis: Luk 16,1-9
164	Fer. IIII	Mat 14,15-21	
165	Ebd. VI	Luk 10,25-37	Den X. Søn. effter Trinita.: Luk 19,41-48
166	[2. aug.:] nt. sci. Stephani pontificis	Luk 19,12-26	
167	Fer. IIII	Luk 11,14-28	
168	Ebd. VII	Luk 18,10-14	Den XI. Søn. efft. Trinita.: Luk 18,9-14
169	Fer. IIII	sicut supra	
170	[6. aug.:] nt. scorum Xysti Felicissimi et ...	Mat 10,16-22	
171	[7. aug.:] nt. sci. Cyriaci	Mat 10,26-32	
172	[9. aug.:] vigiliæ sci. Laurenti	Mat 16,24-28	
173	Item alia in primi misa [10. aug.]	Mat 10,37-42	
174	[In natale sci. Laurenti]	Joh 12,24-26	
175	[11. aug.:] nt. sci. Tiburti	Joh 15,12-16	
175+	[12. aug.:] nt. sci. Eupli	Joh 16,20-23	
176	[13. aug.:] nt. sci. Ypoliti	Luk 12,1-8	
177	Fer. IIII	Luk 7,36-47	
178	Fer. VI	Luk 4,38-43	
179	[14. aug.:] nt. sci. Eusebi	Mat 24,42-47	
179a	[15. aug.:] nt. scæ. Mariæ	Luk 10,38-42	
179b	Item	Luk 11,27-28	
180	[18. aug.:] nt. sci. Agapiti	Luk 12,35-40	
181	Ebd. I post sci. Laur.	Mk 7,31-37	Den XII. Søn. eff. Trinita.: Mk 7,31-37
182	[22. aug.:] nt. sci. Timothei	Luk 14,26-35	
183	Fer. IIII	Luk 13,22-29	
184	[28. aug.:] nt. scæ. Hermae	Luk 6,17-23	
185	[29. aug.:] nt. scæ. Sabinæ	Mat 13,44-52	
186	[30. aug.:] nt. sci. Felicis et Adacti	Mk 6,17-29 ²	
187			
188	Ebd. II post sci. Laur.	Luk 10,23-37	Den XIII. Søn. eff. Trini.: Luk 10,23-37
189	Fer. IIII	Mat 12,14-21	
190	Fer. VI	Luk 12,13-24	

² Perikopen er fejlanbragt. Den hører til festen for Johannes Døbers halshugning, som normalt holdes 29. august.

191	Ebd. III post sci. Laur.	Luk 17,11-19	Den XIII. Søn. eff. Trini.: Luk 17,11-19
192	Fer. IIII	Mk 11,11-18	
193	[8. sept.:] nt. sci. Adriani	Joh 15,5-11	
194	[11. sept.:] nt. scorum. Proti Iacinti	Mat 10,23-33	
195	Ebd. IIII post sci. Laur.	Mat 6,24-33	Den XV. Søn. eff. Trinita.: Mat 6,24-34
196	Fer. IIII	Mat 5,43-6,4	
197	Fer. VI	Luk 20,1-8	
198	[14. sept.:] nt. sci. Corneli [et Cypriani]	Luk 11,47-54	
199	Ebd. V	Luk 7,11-16	Den XVI. Søn. eff. Trini.: Luk 7,11-17
200	[15. sept.:] nt. sci. Nicomedis	Luk 9,23-27	
201	[16. sept.:] nt. scæ. Lucix et Eufemix	Mat 13,44-52	
202	Fer. IIII	Luk 5,27-32	
203	Ebd. I post nt. sci. Cypriani	Luk 14,1-11	Den XVII. Søn. eff. Trin.: Luk 14,1-11
204	Fer. IIII men. sep. [tamperonsdag]	Mk 9,17-29	
205	Fer. VI [tamperfredag]	Luk 5,17-26	
206	Fer. VII XII lect. [tamperlørdag]	Luk 13,10-17	
207	Ebd. II die dom. ad scos. Cosmæ et Damiano ante natale eorum	Mat 22,23-23,12	Den XVIII. Søn. eff. Tri.: Mat 22,34-46
208	Fer. IIII	Mk 12,28-34	
209	Fer. VI	Mat 13,24-30	
210	[26. sept.:] nt. scor. Cosmæ et Damiani	Joh 15,17-25	
211	[28. sept.:] Dedicatio æcclesiæ sci. Angeli	Mat 18,1-10	Paa S. Michels dag: ³ Mat 18,1-10
212	Ebd. III post nt. sci. Cypriani	Mat 9,1-8	Den XIX. Søn. eff. Trini.: Mat 9,1-8
			Den XX. Søn. eff-Trinit.: Mat 22,1-14
			Den XXI. Søn. eff. Trini.: Joh 4,46-53
213	[7. okt.:] nt. sci. Marci	Mat 25,14-23	
214	[14. okt.:] nt. sci. Calisti pontificis	Mat 24,42-47	
			Paa Alle Helgene dag: Mat 5,1-12

³ Er i Palladius' alterbog placeret imellem 17. og 18. søndag efter trinitatis.

215	[1. nov.:] nt. Cæsaris	Joh 12,24-26	
216	[8. nov.:] nt. scor. IIII Coronatorum	Luk 6,17-23	
217	[9. nov.:] nt. sci. Theodori	Luk 21,14-19	
218	Ebd. IIII post nt. sci. Cypriani	Mat 18,23-35	Den XXII. Søn. eff. Tri.: Mat 18,23-35
219	[11. nov.:] nt. sci. Menæ	Luk 9,23-27	
220	[12. nov.:] nt. sci. Martini	Luk 12,35-40	
221	Fer. IIII	Luk 15,1-10	
222	Ebd. V post nt. sci. Cypriani	Mat 22,15-21	Den XXIII. Søn. eff. Tri.: Mat 22,15-22
223	[21. nov.:] nat. scæ. Cecilie	Mat 25,1-13	
224	[23. nov.:] nt. sci. Clementis et Felicitas	Mat 25,14-23	
225	[23. nov.:] ad sca. Felicitate	Mat 12,46-50	
226	Item alia	Luk 10,38-42	
227	[24. nov.:] nt. sci. Crisogoni	Joh 15,17-25	
228	Ebd. VI post nt. sci. Cypriani	Mat 9,18-22	Den XXIII. Søn. eff. Tri.: Mat 9,18-26
229	Fer. IIII	Luk 5,12-15	
230	[29. nov.:] nt. sci. Saturnini	Mk 13,5-13	
231	[29. nov.:] vigiliæ sci. Andreae	Joh 1,35-51	
	Note: Evangelielisten fra Würzburg mangler slutningen af kirkeåret. Der suppleres her fra Klausers type Pii.		
232	[30. nov.:] natale sci Andreae	Mat 4,18-22	
233	Ebdomada VII	Joh 6,5-14	Den XXV. Søn. effte. Tri.: Mat 24,15-28
234	Fer. IIII	Mat 8,14-22	
235	Fer. VI	Luk 12,13-31	
			Den XXVI. Søn. efft. Tri.: Mat 11,25-30
			Den XXVII. Søn. eff. Tri.: Mat 17,1-9
236	[13. dec.:] natale scæe Luciae	Mat 13,44-52	
237	Feria IIII	Mk 8,15-26	
238	Ebdomada IIII ante natale domini	Mat 21,1-9	Den I. Søndag i Aduent: Mat 21,1-9
239	Ebdomada III ante natale domini	Luk 21,25-33	Den II. Søndag i Aduent: Luk 21,25-33

240	Ebdomada II ante natale domini	Mat 11,2-10	Den III. Søndag i Aduent: Mat 11,2-10
241	Ebdomada I ante natale domini	Joh 1,19-28	Den IIII. Søndag i Aduent: Joh 1,19-28
242	Feria IIII [tamperonsdag]	Luk 1,26-38	
243	Feria VI [tamperfredag]	Luk 1,39-47	
244	Feria VII [tamperlørdag]	Luk 3,1-6	
245	[24. dec.:] uigilia domini	Mat 1,18-21	

EXPLICIUNT CAPITULA ANNI CIRCULI DE SOLLEMNITATIBUS
UEL NATALICIIS SANCTORUM

I Klausers type Pii følger herefter et antal numre (246-266) til særlige lejligheder, som ikke indgår fast i kirkeåret. De er udeladt i denne oversigt.